International Journal of Kannada Research 2015; 1(2): 17-19

International Journal of Kannada Research
www.kannadajournal.com

ISSN: 2454–5813
IJSR 2015; 1(2): 17-19
© 2015 IJKS
www.kannadajournal.com
Received: 15-07-2015
Accepted: 16-08-2015

Dr.(Mrs.) Neelambika Policepatil (Sherikar)
Principal & Research Guide,
Godutai Doddappa Appa Degree College For Women,
S.B.Temple Road, Brahampur,
Kalaburagi, Karnataka-585103.

ಬಸವಕಲ್ಯಾಣದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮಹತ್ವ

Neelambika Policepatil (Sherikar)

ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿರುವ ನಾಡು ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ. ಇದರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯು ಉಜ್ವಲವು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದು ಆಗಿದೆ. ಒಂದೆಡೆ ರಾಜಕೀಯ ಚರಿತ್ರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಶಿವಶರಣರ ಚರಿತ್ರೆ ಈ ಎರಡು ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚರಿತ್ರೆ 'ನಭೂತೋ ನಭವಿಷ್ಯತ್' ಎನ್ನುವಂತಿದೆ. ಬಸವಾದಿ ಶಿವಶರಣರಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಜನಸಮ್ಮುಖ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ ರಾಜಸತ್ತೆ, ವರ್ಣಸತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧಮಸತ್ತೆಗಳ ತಲೆಭಾರ೧) ಎಂಬ ಜಿ.ಎಂ. ನಾಗಯ್ಯನವರ ಮಾತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಏಕೆಂದರೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನಾಳಿದ ಪ್ರಮುಖ ಅರಸರೆಲ್ಲರೂ ಶಿವಶರಣರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆರನೇಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಕೊಂಡುಗುಳಿ ಕೇಶೀರಾಜನಲ್ಲಿಯೂ, ತೆಲುಗು ಜೊಮ್ಮಯ್ಯನಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವ ಭಾವನೆ ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದನು. ಕಳಚುರಿ ಬಿಜ್ಜಳ ಕೂಡ ಬಸವಣ್ಣನವರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಪದ್ಧತಿ ಆ ಅರಸರನ್ನು ಬಲಹೀನಗೊಳಿಸಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಕಲ್ಯಾಣದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಆಳರಸರಿಗೂ ಮತ್ತು ಶಿವಶರಣರಿಗೂ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತಿಕ್ಕಾಟಗಳು ನಡೆದಿವೆ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಮೌರ್ಯ, ಶಾತವಾಹನ ಕದಂಬ, ಬಾದಾಮಿ ಚಾಲುಕ್ಯ, ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು ಎನ್ನುವದು ಸಂಶೋಧಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ ತಾಲೂಕಿನ ಮೊರಖಂಡಿ ಎನ್ನುವ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಾಮವು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಮಯೂರ ಖಂಡಿ' – ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಒಂದು ರಾಜಧಾನಿ ಆಗಿದ್ದಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬಂದಿದೆ. ಚಾಲುಕ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಲ್ಯಾಣಪುರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಭದ್ರವಾದ ರಾಜಧಾನಿಯ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರು ಚಾಲುಕ್ಯರು.

ಬಿಲ್ಹಣನು ಒಂದನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನೆ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ (೧೦೪೦) ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಅಯ್ಯಣ ವಂಶ ಚರಿತ ಕಾವ್ಯಂ – ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಯ್ಯಣ ದ್ವಿತೀಯನು ಯಾತಗಿರಿಯಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದನೆಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ.

ಆದರೆ ಈತ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಅವಧಿವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವನೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಐಚ್ಛಿಕ ಸುಖದಲ್ಲಿ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ಭಾವನೆಯನ್ನು ತಾಳಿದವನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈತನ ತಮ್ಮನಾದ ಜಯಸಿಂಹನಿಗೆ ಸುಸಂಧಿಯಗಿ ಕೂಡಿ ಬಂತು. ತಮ್ಮನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತ ಅಯ್ಯಣ್ಣನು ಅವನಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಗದ್ದುಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ತಾನು ಏತಗಿರಿ ತರ್ದವಾಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಸುತ್ತಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಆನಂದ ಎಂಬ ಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯನಾದನು. ಗುರು – ಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರು ಒಂದು ದಿನ ಧರ್ಮ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆಗೈಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಸಿಡಿಲು ಬಡೆದು ಇಬ್ಬರು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣವನ್ನಪ್ಪಿದ್ದರು. ಕಲ್ಯಾಣದ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಕೆರೆಯ ಹತ್ತಿರವೇ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಲಾಯಿತ್ತೆಂದು ಅದೇ ಕೃತಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವದು.

ಜಯಸಿಂಹನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲ ೧೦೧೫ ರಿಂದ ೧೦೪೨ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಯ್ಯಣ ದ್ವಿತೀಯನು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಳಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವದರಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣವು ಸುಮಾರು ೯ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಿಂದಲೇ ಮಹತ್ವ್ವದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಬರುವದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ರನ್ನನ ಸಮಕಾಲೀನವಳಾದ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಎನ್ನುವ ಜೈನ ದೇವಾಲಯವೊಂದು ಕಟ್ಟಿಸಿರುವಳೆಂಬ ವಿಷಯ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುವದು. ಅದರ ಕಾಲ ೧೧೦೦ ಅದರಲ್ಲಿ –

Correspondence
Dr.(Mrs.) Neelambika Policepatil (Sherikar)
Principal & Research Guide,
Godutai Doddappa Appa Degree College For Women,
S.B.Temple Road, Brahampur,
Kalaburagi, Karnataka-585103.

ಅ) ಶ್ರೀ ವೀತರಾಗಯನಮಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮಚ್ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ಕಾಲದ(ಯೆ) ವಿಕ್ರಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ೧ ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರದಂದು ಶ್ರೀ ಮಚ್ಚ.

ಬ) ಸ್ವಿ ಪಜಿನಾಲಯಮಂ ವಿರಚಿಸಿದ ಕಲ್ಯಾಣದ ಗೋಷ್ಠಶ್ಚಿರಂ ಜೀಯಾತ್ ಭರ (ದಿಂದಂ) ಮಾಡಲಲ್ಲಿಂಬಳಿಕ ಪಲಿಬರುಂ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಮತ್ತೆದೊಳೆ ಶ್ರೀ ದಾನಚಿಂತಾಮಣಿ ವಿರ ಕಾಳಾನರ.

ಕ) ಚಿಸಲಿನ್ತೀಗಳೀ..”

ಎಂದು ಶಾಸನ ಮುಂದುವರಿಯುವದು.

ಈಕೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ದೇವಾಲಯವು ಮುಂದೆ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಿಂದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಪಡೆಯಿತ್ತೆಂದು ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವದು. ರನ್ನನ ಕಾಲ ೯೯೩ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯು ಆತನ ಸಮಕಾಲೀನಳ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದ ದ್ವಿತೀಯ ತೈಲಪನ ಮಗ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ರನ್ನನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ತಿಮಬ್ಬೆಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವ ದೇವಾಲಯವನ್ನು ಕಂಡರೆ ತೈಲಪನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಯಾಣವು ಮಹತ್ವದ ಪಟ್ಟಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಂದೆ ಒಂದು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಹೊಂದಿರುವದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಅರಸರಿಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಖಾಯಂ ರಾಜಧಾನಿಯೆನಿಸಿತು.

ಮೊದಲನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ, ಮೂರನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ತೈಲಪ – ಮುಂತಾದವರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಳಿದ ಪ್ರಮುಖ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸರು.

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೦೭೬ರಿಂದ ಸುಮಾರು ೫೦ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಕೇಸರಿ ಆರನೇಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಹಿರೆಹಳ್ಳಿ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಈತನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸಿದ್ಧನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.೨) ಈತನ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ‘ಹಿಮದಿನಾಸೇತು’ ಹಬ್ಬಿತೆಂದು ನಿಲ್ಗುಂದಾ ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.೩) ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ರಭಸದಿಂದ ಬೆಳೆದವು. ಎಲ್ಲಿಯು ಆಶ್ರಯ ದೊರೆಯದ ಕಾಶ್ಮೀರದ ಬಿಲ್ಹಣನಂತಹ ಕವಿ ಆರನೆಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದ, ಕೊಂಡಗುಳಿ ಕೇಶೀರಾಜನಂತಹ ವೀರಶೈವ ಕವಿಗಳ ಸಹ ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾವ್ಯಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವು. ಈ ಅರಸರು ಕೇವಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವದು ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸರ ವೈಶಿಷ್ಟ. ಮೂರನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ, ಆತನ ‘ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ’ ಎನ್ನುವ ಮಹಾಕೃತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೂ ಬೆಳಕು ಚೀರುವದು. ಕಲೆಯು ಕೂಡಾ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿತು. ಶಾಸನಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದಂತೆ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ಇಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬೇಕು. ಆದರೆ ದುರ್ದೈವಶಾತ್ ಇಂದು ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಒಂದು ದೇವಾಲಯ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ ಅಳಿದುಳಿದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಲೆಯು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಚಾಲುಕ್ಯದ ನಂತರ ಅವರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿದ್ದ ಕಳಚುರಿಯರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಳಿದರು. ಬಿಜ್ಜಳ, ಮೈಳುಗಿ, ಸೋವಿದೇವ, ಸಂಕಮ, – ಪ್ರಮುಖ ಕಲ್ಯಾಣದ ಕಳಚುರಿ ಅರಸರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಆಳಿದ ಅವಧಿ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಅದು ತುಂಬಾ ಮಹತ್ವದ್ದು, ವಿಸ್ಮಯಕಾರಿಯೂ ಆದಂತಹದು. ಕಾರಣ ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕಲ್ಯಾಣದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಬಸವಾದಿ ಶರಣರಿಂದ ಕಳಚುರಿಯರ ಹೆಸರು ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತಾಯಿತು.

ಬಿಜ್ಜಳನಿಗೆ ಕೇವಲ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದರೆ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಪ್ರಮುಖರಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣವು ಜಾಗತಿಕ ಮಹತ್ತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಇದೊಂದು ರಾಜಧಾನಿ ಪಟ್ಟ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಪ್ರಧಾನಿಮಂತ್ರಿ ಕಾಯಕದೊಂದಿಗೆ, ದೀನದಲಿತರ, ಬಡಬಗ್ಗರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧರಾದರು. ಶತ–ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾದವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಿದ್ದ ಬಂಧನದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದರು. ತಮಗೂ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡರು.

‘ಅನುಭವಮಂಟಪ’ – ಎನ್ನುವ ಪ್ರಗತಿಪರ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವೈಚಾರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಹತ್ತಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಯಾವುದೆ ನಿರ್ಬಂಧನೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ–ಮತ–ಲಿಂಗ–ಅಂತಸ್ತು ಯಾವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಳಚಿ ನಿಂತಂತಹ ಜನರೇ ಇದರ ಸಕ್ರೀಯ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ಇಂದಿನ ಶಾಸಕಾಂಗ, ಕಾರ್ಯಾಂಗ, ನ್ಯಾಯಾಂಗಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವ ಮಂಟಪ ನಡೆಸಿತು.

ಹೀಗೆ ಕಳಚುರಿಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತಂದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಕರ್ಮ ಕ್ರಿಯೆಯಾಯಿತು. ಧರ್ಮ ದಯೆಯಾಯಿತು; ಸೃಷ್ಟಿ ಸತ್ಯವಾಯಿತು; ದೃಷ್ಟಿ ಲಿಂಗವಾಯಿತು ಇಂತಹ ಪ್ರಗತಿಪರ ಆಂದೋಲನದ ಪ್ರತಿಫಲವೇ, ಕಲ್ಯಾಣ ಕ್ರಾಂತಿ.

ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರ ವಿಚಾರಗಳು ಅಂದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನೀಡಿದ ಅಂತರ್ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಜನರಿಗೆ ಹಿಡಿಸದೆ ಹೋಯಿತು. ಬಿಜ್ಜಳನಲ್ಲಿ ದೂರಿಟ್ಟರು. ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಗಡಿಪಾರಿನ ಆಜ್ಞೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಹರಳಯ್ಯ – ಮಧುವರಸರಿಗೆ ಎಳೆಹೂಟೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಯಿತು.

ರಾಜ್ಯದ ಹೊರಗೆ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾದರೆ ಒಳಗೆ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಳನೊಂದಿಗೆ ಆತನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಕಚ್ಚಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಬಿಜ್ಜಳ ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಸೋವಿದೇವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದ್ದು ಅತನ ತಮ್ಮಂದಿರರಾದ ಕರ್ಣದೇವ ಮುಂತಾದವರಿಗೂ ಹಿಡಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ರಾಜಕೀಯ ಗಲಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳನ ಕೊಲೆಯಾಗುವದು.

ತರುವಾಯ ಆತನ ತಮ್ಮಂದಿರರು, ಮಕ್ಕಳು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಳಿದ್ದರೂ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮುಖರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತೇ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕೈಸೇರಿತು. ಚಾಲುಕ್ಯರ ೪ನೇಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ನಂತರ ಹೊಯ್ಸಳರ ಮತ್ತು ಯಾದವರ ಕೈಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೇರಿತು.

ಅನೇಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ಕೈಯೊಳಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಿಕ್ಕು ಜರ್ಜರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಮುಂದೆ ಕೆಳದಿಯ ಅರಸು ಮನೆತನದ ಅನೇಕ ಅರಸರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸದಾಶಿವ ನಾಯಕ, ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕ, ಚನ್ನಮಾಜಿ, ಮತ್ತು ಬಸವಪ್ಪ ನಾಯಕರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಯನ್ನು, ಅಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ತದನಂತರ ಕಲ್ಯಾಣವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಕಾಲ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಮುಸ್ಲಿಂಮರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೊದಲ ಆಕರ್ಷಿಸಿದುದು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದಲೇ.

೧೨ ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತಗೊಂಡ ಖಿಲ್ಜಿ ಮನೆತನದ ಮಹ್ಮದಬಿನ್ ತಘಲಕನ ಶಾಸನವೊಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ ಉಲೂಘ್ ಖಾನ್ (ಮಹ್ಮದ ಬಿನ್ ತಘಲಕ) ಬೀದರ ಮತ್ತು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೋಟೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ‘ಕಸಬಾ ಕಲ್ಯಾಣ’ – ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಸಬಾ ಎಂದರೆ ಹೋಬಳಿ (ಹೋಬಳಿ ಎಂದರೆ ತಾಲೂಕಾದ ಒಂದು ಭಾಗ) ಅಂದರೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಕಲ್ಯಾಣವು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ವೈಭವವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು.

ಮುಂದೆ ಬಹುಮನಿಷಾಯಿ, ನಿಜಾಮಷಾಹಿ, ಆದಿಲ್ ಷಾಹಿ, ನವಾಬರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಆಳಿದರು. ನವಾಬರ ಆಳ್ವಿಕೆ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಜಾಕಾರರ ಹಾವಳಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಅದರ ಬಿಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಿತು. ಆವಾಗ್ಗಂತೂ ಕಲ್ಯಾಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೇ ಹಾಳಾಯಿತು. ರಜಾಕಾರರ ವಿರುದ್ಧ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ಹೋರಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಮಲ್ಲಪ್ಪಾ ಶೇರಿಕಾರ, ಧರ್ಮಪ್ರಕಾಶ ಮುಖ್ಯರು. ಧರ್ಮ ಪ್ರಕಾಶರನ್ನು ಗುಂಡಿಕ್ಕಿ ಕೊಲ್ಲಲಾಯಿತು. ರಜಾಕಾರರ ಅಮಾನುಷ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ೧೯೪೮ ೧೨ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರನಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಹೈದ್ರಾಬಾದ ಮೇಲೆ ಸೈನಿಕ ಕ್ರಮ (ಕಱಟಱಜ ಂಱಱಆಱ) ವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನವಾಬರು ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ತೊರೆದರು.

೧೯೫೬ ರಲ್ಲಿ ನವಾಬ ಜಮಾಲೋದ್ದಿನ್ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಭಾಷೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಶ್ರೀಯುತ ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ವಿಶ್ವಗುರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ 'ಬಸವ ಕಲ್ಯಾಣ' – ಎನ್ನುವ ಸಾರ್ಥಕ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು (References)

೧. ಆರನೇಯ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ಶಾಸನಗಳು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಲೇ. ಜಿ.ಎಂ. ನಾಗಯ್ಯ ಪುಟ–೩

೨. ಎ.೧–ಖಗಿ ೧೦, ೧೧೨೧, ಜನೇವರಿ ೨೪ ಹಿರೆಹಳ್ಳಿ ಬ್ಯಾಡಗಿ.

೩. ಖಖ.ಖ. ಫಿಖ (ಖಖ) ೨೦೪ ನೀಲಗುಂದ.